

ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ В КУРСІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Світлана Шевченко

Львівський національний університет імені Івана Франка

У центрі дослідження – художній текст Лесі Українки та його специфіка як навчального матеріалу для читання в курсі української мови як іноземної, а також лінгводидактичний потенціал цього твору.

Ключові слова: художній текст, читання, лінгводидактичний потенціал.

Важлива проблема вивчення української мови як іноземної полягає в умінні читати й розуміти українські художні тексти.

Звернення до художньої літератури в процесі вивчення мови спричинено багатьма факторами. Назвемо деякі з них:

1. Художні тексти формують та розвивають пізнавальну активність студентів-іноземців як багате джерело країнознавчої інформації. Завдяки літературним творам відбувається знайомство іноземців із культурою народу, мову якого вони вивчають, стилем життя, звичаями та етичними нормами.
2. Художня література стимулює розумову діяльність студентів, що породжує багато асоціацій із власним життєвим досвідом, впливає на почуття та емоції, допомагає розвитку творчих здібностей, формуванню естетичного смаку.
3. Художні тексти знайомлять із „природним ідеалом” [1:5] мовної норми, підвищують мовленнєву культуру, розвивають чуття мови, роблять мовлення студентів-іноземців яскравішим, образнішим.
4. На основі художнього матеріалу ефективно здійснюється формування мовленнєвих навичок та умінь, передусім у таких видах мовленнєвої діяльності, як читання і говоріння.

Водночас варто пам'ятати, що художні тексти можуть бути складними для розуміння нестандартністю побудови, особливостями підтексту, образністю мови, емоційністю.

Тож постає питання, на якому етапі вивчення іноземної мови можна використовувати художні тексти? Мабуть, коли студенти-іноземці досягнули „мінімального рівня зрілості читання” [3:153], не лише вміють сприймати графічні знаки, співвідносячи їх із певними значеннями, але можуть у процесі смислової обробки матеріалу встановлювати факти, викладені в тексті, виділяти з них найбільш істотні, узагальнювати їх, оцінювати, інтерпретувати.

У нашому дослідженні ми розглянули специфіку неадаптованого художнього тексту Лесі Українки „Твої листи завжди пахнуть зов'язаними трояндами...” як матеріалу для читання в курсі української мови як іноземної та підготували систему завдань для роботи з ним.

Потрібно зазначити, що художні твори окремих літературних жанрів і родів (наприклад, поетичні) на середньому та завершальному етапах навчання можуть спричинити певні труднощі в процесі читання.

„Твої листи завжди пахнуть зов’язалими трояндами...” – це ліричний твір, поезія в прозі. Тому на ранніх етапах вивчення української мови як іноземної цей художній текст подавати для читання не доцільно. Лише студенти-іноземці, що мають мінімальний рівень зрілості читання, можливість перенесення набутих навичок у читанні текстів із загальнолітературним мовним матеріалом на читання художніх творів, а також вироблені вміння визначити з образної тканини його художній зміст, „бачити” особливу організацію слів у художньому мовленні, будуть готові працювати з цим текстом.

Поетичні твори, зокрема поезія в прозі, знаходять своє місце в процесі викладання мови завдяки їх естетичній вартості й великим можливостям для вивчення ритміки та інтонації мовлення.

У процесі роботи над художнім текстом Лесі Українки ми зробили такі висновки.

Поезія в прозі „Твої листи завжди пахнуть зов’язалими трояндами...” має суттєвий лінгводидактичний потенціал, хоча цей твір можна подавати для читання тільки іноземцям, які мають високий рівень знання української мови, до того ж велику увагу потрібно приділити лінгвістичному коментарю, дотекстовим вправам.

Складною для сприйняття та розуміння можуть бути маловживана чи застаріла лексика (слова *не відмінно*, *невідборонно*, синонімом до яких є лексема „*невідворотно*”, що означає „те, що не можна відвернути, якому не можна перешкодити здійснитися” [2: 824]). Також письменниця вживає в тексті слова й словосполучення в переносному значенні („*зів’язлий квіт*”, „*тьмарити душу*”); розмовні („*жалувати*”, „*молодоці*”); нетипові словосполучення („*тривкий до життя*”, „*були в житті*”); складні конструкції речень („*О, я знала ще інше життя, повне якогось різкого, пройнятого жалем і тугою щастя, що палило мене, і мучило, і заставляло заламувати руки і битись, битись об землю, в дикому бажанні згинуту, зникнути з цього світу, де щастя і горе так божевільно сплелись...*”).

Художній текст має високий образний рівень, що теж зумовлює певні смислові труднощі під час читання.

Однак вивченню української мови як іноземної та розвитку умінь і навичок читання українських текстів сприяють численні повтори слів, словосполучень, речень, велика кількість дієслів та якісних прикметників, синонімів (любий, дорогий). Повтори дозволяють краще запам’ятовувати українські слова та приклади їхнього уживання.

Робота над художнім текстом передбачає також низку підготовчих завдань, які передують процесу читання – ознайомлення з особистістю автора, зняття різного типу труднощів, що готують студентів-іноземців до повноцінного сприйняття та розуміння твору та підвищують ефективність читання.

1. Журавлева Л.С., Зинovieва М.Д., Обучение чтению (на материале художественных текстов). – М., 1984.

2. Новый тлумачний словник української мови: У 4 т. – К., 1999. – Т. 1–4.

3. Фоломкина С.К. Обучение чтению // Методика обучения иностранным языкам в средней школе / Гез Н.И., Ляховицкий М.В., Миролубов А.А. – М., 1982.

LITERARY TEXT IN THE COURSE OF UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Svitlana Shevchenko

Ivan Franko Lviv National University

In the centre of the research there is a literary text by Lesya Ukrainka and its peculiarity as an educational training material for reading in the course of Ukrainian as a foreign language, as well as linguadidactic potential of the same work of art.

Key words: literary text, reading, linguadidactic potential.